

LIKESTILLINGS- OG DISKRIMINERINGSNEMNDA

Postboks 8049 Dep

0031 Oslo

tlf. 95 19 68 00/01

mail: post@diskrimineringsnemnda.no

hjemmeside: www.diskrimineringsnemnda.no

Sak nr. 27/2009

Sakens parter:

A

B (universitet)

Uttalelse av 30. oktober 2009

Likestillings- og diskrimineringsnemndas sammensetning:

Gudrun Holgersen, fungerende leder

Thom Arne Hellerslia

Britt Elin Strand

Abid Q. Raja

Sissel Markhus

Saken gjelder

Spørsmål om forskjellsbehandling på grunn kjønn ved tilsetting av førsteamanuensis på et universitet. Vurdering etter likestillingsloven § 3.

Sakens faktiske forhold

B utlyste stilling som førsteamanuensis med søknadsfrist 13. juni 2006. Stillingen var knyttet til X institutt. Halvparten av stillingen var satt av til forskningsaktivitet og halvparten skulle være forbeholdt undervisning og administrasjon.

Foruten vitenskapelig kompetanse innen fagfeltet, ble det krevd dokumenterte pedagogiske kvalifikasjoner. Søkerne måtte minst ha norsk doktorgrad eller tilsvarende. Videre stod det blant annet følgende i dokumentasjonen som fakultetsstyret hadde utarbeidet (betenkning) forut for utlysningen:

Hovedvekten legges på bedømmelse av de innleverte vitenskaplige arbeidene. Det vil dessuten bli lagt vekt på pedagogiske kvalifikasjoner, erfaring fra popularisering/formidling, fagpolitisk og administrativt arbeid.

I utlysningsteksten stod det blant annet:

Instituttet søker en person som kan dokumentere vitenskapelig kompetanse innen (...) og/eller (...). Det vil bli lagt vekt på tilknytning til miljøspørsmål og relevans for (...). Den som tilsettes i stillingen skal i samarbeid med de andre ansatte ved Instituttet delta i gjennomføring og utvikling av undervisning og forskning. Den som tilsettes må også være villig til å engasjere seg i utviklingsarbeidet for universitetet som helhet.

Det stilles krav til samarbeidsevne, og aktuelle kandidater kan bli innkalt til intervju.

...

B ønsker å rekruttere kvinner til forskning. Dersom to eller flere søkere blir funnet tilnærmet likeverdig kvalifisert, vil Universitetet stille kvinner foran menn. Kvinner oppfordres til å søke.

A var en av 12 søkere til stillingen. Søknadene ble vurdert av en sakkyndig komité oppnevnt av B. Komiteen – som bestod av tre professorer - utarbeidet en skriftlig bedømmelse signert 29. januar 2007. I bedømmelsen beskrives og vurderes søkerens utdannelse, yrkeserfaring, forskningserfaring og annen vitenskaplig aktivitet, pedagogiske kompetanse og administrativ erfaring. På slutten av dokumentet vurderes de enkelte kandidatene opp mot hverandre. Komiteen konkluderte med å rangere fem av søkerne:

1. A
2. C
3. D, E, F

Sammenligningen av A og C ble oppsummert på følgende måte:

Altogether, these two applicants have rather equal total qualifications, but due to his scientific activity, A is ranked before C.

Bedømmelsen ble sendt søkerne til kommentar. A ga kommentar i brev av 12. februar 2007. A mente at bedømmelsen hadde nedvurdert hans kvalifikasjoner på feilaktig grunnlag. Videre mente han at det relative forholdet mellom ham og søkeren som ble rangert som nummer to var sterkere i hans favør enn det komiteen konkluderte med.

I svarbrev av 8. mars 2007 innrømmet den sakkyndige komiteen at A burde ha fått en noe mer positiv vurdering innen pedagogisk og administrativ erfaring. Komiteen konkluderte på følgende måte:

Based on this, the committee has come to a conclusion that both A and C are well qualified to the position, and that, based on total qualifications, A is ranked before C.

Instituttet innkalte deretter de fem rangerte søkerne til intervju og prøveforelesning 13. og 14. mars 2007. Intervjuene og prøveforelesningene ble vurdert av en komité bestående av fire tilsatte ved instituttet.

Ved brev av 2. april 2007 ga A kommentarer til intervjukomiteens arbeid, særlig til et av medlemmene i komiteens habilitet.

B ga svar på habilitetsinnsigelsen ved brev av 13. april 2007. Universitetet vurderte at komited medlemmets faglige samarbeid med en av søkerne i forbindelse med en prosjektsøknad ikke medførte inhabilitet.

Intervjukomiteen avga skriftlig innstilling med vurdering av de fem søkerne 10. april 2007. Innstillingen inneholdt en beskrivelse og vurdering av søkeres prestasjoner på intervju og prøveforelesning. I vurderingen ble det lagt stor vekt på hva de enkelte søkerne kunne bidra med i den fremtidige forskningen og undervisningen ved instituttet. Komiteen innstilte tre av søkerne i denne rekkefølgen:

1. D
2. C
3. F

Innstillingen inneholdt også følgende sluttkommentar om de to øvrige søkerne:

As explained above, the interview committee did not find that the quality of the research plans, teaching plans, lecture and to some extent the general attitude from A and E met the standard required for the position as associate professor at I and therefore refrained from listing these two candidates.

I møte 12. april 2007 godkjente instituttstyret innstillingen fra intervjukomiteen, og sendte den videre til fakultetsstyret. I møte 23. april 2007 vedtok fakultetsstyret at saken skulle sendes tilbake til instituttet for ny behandling av søknadene til alle kvalifiserte søkere.

I brev av 10. mai 2007 supplerte instituttet sin begrunnelse, og fastholdt innstillingen av D, C og F. Etter dette godkjente fakultetsstyret innstillingen i møte 15. juni 2007. D takket ja til jobbtilbudet, og ble tilsatt.

Universitetet har lagt fram *Personalreglement for tjenestemenn i undervisnings- og forskerstillinger ved I og Utfyllende bestemmelser for tilsetning i undervisnings- og forskerstillinger ved I.*

I sistnevnte bestemmelser § 7 punkt 3 står det blant annet:

Etter en samlet vurdering av søknadene, bedømmelsen og personlige egenskaper, fremmer innstillingsorganet skriftlig begrunnet innstilling til tilsettingsorganet.

...

Innstillingsorganet kan treffe vedtak med en annen konklusjon enn den sakkyndige komite er kommet til, uten ny komitebehandling. Dette kan imidlertid bare skje i situasjoner hvor innstillingsorganet finner å kunne bygge på den sakkyndige komiteens faglige vurderinger av søkerne slik den framgår av bedømmelsen, men hvor man ikke er enig i den vurderingsnorm som er anvendt eller den vektlegging av ulike kvalifikasjoner som bedømmelsen er basert på.

Dersom innstillende myndighet eller tilsettende myndighet ønsker å vektlegge andre kvaliteter hos søkerne enn de faglige kvaliteter som bedømmelseskomiteen har vurdert, og som dermed vil endre på den rangeringen som bedømmelseskomiteen har tilrådd, krever dette en særskilt begrunnelse.

Som "særlig begrunnelse" kan være personlig egnethet hos søkeren, administrative evner etc. som er relevant for stillingen. Denne type vurderinger må kunne dokumenteres.

Videre står det i § 5 om den sakkyndige komiteens (bedømmelseskomiteens) rangering av søkerne:

8. Rangering av søkerne

Er det flere kvalifiserte søkere til stillingen, skal vanligvis tre søkere rangeres i den rekkefølge de bør komme i betraktning ut fra vitenskapelige kvalifikasjoner. Dersom to eller flere søkere finnes tilnærmet likeverdig kvalifisert, skal disse sidestilles i rangeringen. "Tilnærmet likeverdig kvalifisert" skal i denne sammenheng gis en vid fortolkning.

Ved rangeringen skal det i tillegg til vitenskapelig kompetanse også tas hensyn til annen kvalifiserende virksomhet (for postdoktorstillinger gjelder dette ikke for tilsetning i tre år eller mindre):

- *pedagogiske kvalifikasjoner: pedagogisk utdanning; undervisning, veiledning, eksamensarbeid; planlegging, vurdering og utvikling av egne undervisningsopplegg; utvikling av læremidler; studieadministrasjon, utredningsarbeid*
- *formidlings- og populariseringsinnsats*
- *fagpolitisk og administrativ innsats, herunder utøvelse av verv; deltagelse i komiteer og utvalg; stillings- og kompetansebedømmelser; opposisjon ved doktorgradsdisputas; representasjon i offentlige styrever og utvalg mm*
- *om søkeren kan stimulere andre til vitenskapelig aktivitet; være miljøskaper/entreprenør.*

Ved den endelige rangering tas det hensyn til hvordan søkerens samlede faglige kompetanse korresponderer med universitetets behov og interesser slik disse er beskrevet i betenkingen.

Bedømmelseskomiteen skal sidestille søkere som den på faglig grunnlag finner har tilnærmet like kvalifikasjoner.

...

Behandlingen hos Likestillings- og diskrimineringsombudet og videre saksgang

Ved brev av 11. desember 2007 henvendte A seg til Likestillings- og diskrimineringsombudet. Han ba Ombudet vurdere om han hadde blitt forbigått til fordel for kvinner med lavere kvalifikasjoner.

Ombudet ga uttalelse i saken 28. januar 2009. Ombudet konkluderte med at B ikke handlet i strid med likestillingsloven § 3 i forbindelse med tilsetting av førsteamanuensis.

På grunn av den store forskjellen mellom den sakkyndige komiteens rangering og den endelige innstillingen av tre kvinner, mente Ombudet det var grunn til å tro at A hadde blitt forbigått på grunn av kjønn. Dermed gikk bevisbyrden over på universitetet etter likestillingsloven § 16.

Universitetet klarte imidlertid å sannsynliggjøre at kjønn likevel ikke var vektlagt. Ombudet viste særlig til intervjukomiteens skriftlige innstilling, som var saklig og godt begrunnet.

A klaget på Ombudets uttalelse ved brev av 9. februar 2009. Han stilte i klagen spørsmål om hvorfor Ombudet ikke hadde innhentet uttalelser fra fagpersoner som hadde vært kritiske til tilsettingen.

Ombudet innhentet mer dokumentasjon fra universitetet. Ved brev av 3. april 2009 oversendte universitetet e-post av 26. mars 2007 og notater av 19. april og 22. mai 2007 som fagpersoner ved instituttet hadde sendt inn i forbindelse med tilsettingssaken. Fagpersonene – som ikke formelt var tilknyttet tilsettingsprosessen – hadde gått inn for at A ble tilsatt. På denne bakgrunn vurderte Ombudet saken på nytt, men fastholdt sin konklusjon i saken.

Saken ble oversendt til behandling i Likestillings- og diskrimineringsnemnda ved brev av 8. juli 2009.

Saken ble behandlet i Nemndas møte 30. oktober 2009 i Oslo. I behandlingen av saken deltok Nemndas medlemmer Gudrun Holgersen (fungerende leder), Thom Arne Hellerslia, Britt Elin Strand, Abid Q. Raja og Sissel Markhus.

A deltok i møtet pr. telefon. Fra Likestillings- og diskrimineringsombudet møtte Stian Sigurdsen. Nemndas sekretariat var representert ved Geir Helgeland.

Partenes argumenter

A mener det er mye som tyder på at kjønn har vært utslagsgivende ved tilsettingen av førsteamanuensis. Han fikk inntrykk av at intervjukomiteen allerede hadde bestemt seg for kandidater og at formålet med intervjuet var å så tvil om hans personlige egnethet.

Han mener det er merkelig at den som rangeres øverst av den sakkyndige komiteen, ikke en gang blir innstilt til stillingen. Forklaringen må etter As oppfatning være at instituttet ønsket å tilsette en kvinne. Dette mener A er et ledd i en systematisk diskriminering av mannlige søkere til stillinger ved instituttet.

A stiller seg uforstående til intervjukomiteens kritikk av hans prøveforelesning og intervju. Han mener også at komiteen kritiserer ham for forhold som D for skryt for. Blant annet får D positiv omtale for innsats innen (...), mens A får kritikk for innsats på det samme feltet. A tilbakeviser at hans forskning er snever. Han viser også til at hans vitenskaplige artikler har vært publisert i anerkjente tidsskrifter. Så vidt han kjenner til har D fått sine artikler publisert i tidsskrifter med lavere rangering.

Han stiller også spørsmål om intervjukomiteens argumentasjon bygger på tilstrekkelig dokumentasjon, jf. tilsetningsreglementet § 7 som krever dokumenterte særlige grunner ved avvik fra vurderingene til den sakkyndige komiteen. Intervjukomiteens innstilling inneholder kun påstander, og ingen dokumentasjon. Han viser også til at innstillingsorganet og tilsettende organ ikke hadde tilstrekkelige faglige kvalifikasjoner til å kontrollere den sakkyndige bedømmelsen.

B avviser at kjønn ble vektlagt ved tilsettingen av førsteamanuensis. Tilsettingen ble foretatt ut fra kriterier som er saklige og relevante. De tre innstilte kandidatene ga et mer overbevisende inntrykk under prøveforelesningen enn A. Blant annet vises det til at As fremlagte strategi og planer ikke var overbevisende i forhold til instituttets planer for forskning og undervisning.

Ifølge universitetet er det ikke uvanlig at innstillingen avviker fra rangeringen fra den sakkyndige komiteen.

Nemndas vurderinger

Universitetets avgjørelse om tilsetting i stillingen som førsteamanuensis er enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2. Nemnda har ikke myndighet til å gi rettslig bindende pålegg som opphever eller endrer vedtaket, jf. diskrimineringsombudsloven § 9 første ledd. Nemnda har imidlertid etter § 7 første ledd annet punktum plikt til å *gi uttalelse om hvorvidt det forhold som er brakt inn for nemnda, er i strid med likestillingsloven eller ikke*. Uttalelsen vil ikke være bindende.

Likestillingsloven § 4 andre ledd forbyr forskjellsbehandling på grunnlag av kjønn ved ansettelser. Bestemmelsen presiserer forbudet i likestillingsloven § 3. Forbudet mot diskriminering gjelder alle deler av tilsetningsprosessen, ikke bare det endelige valget av hvem som skal tilsettes. Dette gjelder uten hensyn til om vedkommende ville blitt tilsatt i stillingen. Se blant annet Nemndas saker 19/2006 og 6/2007.

Dersom det faktum at A er mann, er vektlagt til hans ugunst i forbindelse med universitetets vurdering av hvem som skulle innstilles til stillingen, omfattes forholdet av likestillingsloven § 3 første og andre ledd.

Det følger av likestillingsloven § 16 at bevisbyrden går over på arbeidsgiver hvis det foreligger omstendigheter som gir grunn til å tro at det har funnet sted ulovlig forskjellsbehandling ved tilsetningen.

I den forbindelse har Nemnda merket seg at A gikk fra å være innstilt som nr. 1 av den sakkyndige komiteen, til overhodet ikke å bli innstilt av instituttets egen intervjukomité. Nemnda antar at dette er forholdsvis uvanlig i denne typen tilsetningsprosess, også når det tas høyde for prestasjon på intervju og prøveforelesning. At dette var uvanlig, underbygges også av fakultetsstyrets første tilbakesendelse av instituttets første innstilling med krav om fornyet behandling.

Videre har Nemnda merket seg at universitetet holdt tilbake relevante dokumenter i tilsettingssaken fram til rett før Nemndas møte. Dokumentene gjaldt fakultetsstyrets tilbakesendelse av saken til instituttet, det vil si dokumenter som viste kritikk av instituttets håndtering av tilsetningsprosessen. Dette skjedde til tross for at Ombudet i brev av 12. mars 2009 ba universitetet om å gi tilbakemelding om det fantes dokumenter i saken som ikke var oversendt Ombudet.

Nemnda finner på denne bakgrunn at det er flere holdepunkter som taler for at bevisbyrden har gått over på arbeidsgiver etter likestillingsloven § 16. Nemnda finner likevel ikke grunn til å ta endelig stilling til spørsmålet om bevisbyrdens overgang, fordi Nemnda uansett er kommet til, når alle omstendigheter i saken ses under ett, at det foreligger overvekt av sannsynlighet for at kjønn ikke er blitt vektlagt.

Vurderingene knyttet til tilsetningen er dokumentert i den sakkyndige komiteens skriftlige bedømmelse, intervjukomiteens innstillingsdokument og i instituttets supplerende begrunnelse i brev av 10. mai 2007. Alle vurderingene er relevante, og kjønnsnøytrale.

I den forbindelse viser Nemnda til at universitetet kan legge vekt på personlig egnethet ut over den sakkyndige bedømmelsen ved tilsetting i vitenskaplige stillinger. Dette understrekes også av at prøveforelesning og intervju er særskilt nevnt i universitets- og høyskoleloven § 6-3 tredje ledd som et mulig tillegg til den sakkyndige bedømmelsen.

Selv om dette ikke er avgjørende, viser Nemnda til at også andre deler av den sakkyndige komiteens innstilling ble endret av intervjukomiteen. Nemnda viser til at D også rykket forbi C. Dermed endret komiteen også på rangeringen av de kvinnelige søkerne.

Videre vises det til kritikken fra fagpersoner ved instituttet som gikk inn for tilsetting av A. Kritikken fremgår av notater til fakultetet. Notatene inneholder imidlertid ingen antydninger om at kritikerne mener at kjønn har vært vektlagt ved tilsetningen.

På denne bakgrunn mener Nemnda at universitetet ikke har handlet i strid med likestillingsloven § 4 andre ledd, jf. § 3, i forbindelse med tilsetting av førsteamanuensis.

Uttalelsen er enstemmig.

SAK 27/2009

Likestillings- og diskrimineringsnemnda gir følgende uttalelse:

A ble ikke forskjellsbehandlet på grunn av kjønn, jf. likestillingsloven § 3, i forbindelse med tilsetning av førsteamanuensis ved B.

Oslo, 30. oktober 2009

Gudrun Holgersen
fungerende leder

Thom Arne Hellerslia

Sissel Markhus

Britt Elin Strand

Abid Q. Raja